

50 שהוא עצמו מהול, וְמֵאֵן דְאָמַר – ולְדָרוּ בר פפא הלומד זאת
 51 מהפסוק אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֶתָּה וְרַעַךְ אֶחְרִיד, לִיכָּא – אסור לו
 52 למול, כיון שאינו מישראל.
 53 דוחה הגמרא את הנפקא מינה: וְכִי לְמֵאֵן דְאָמַר שלומדים זאת
 54 מ'ההמול' יְמוּלֵי אִיכָּא – מותר לעובד כוכבים מהול למול את ישראל,
 55 וְהִתְנַן במשנה (נדרים לא), האומר קוֹנֵם – יהא אסור עלי כקרבן מה
 56 שֶׁאֵינִי נֶהְגָּה מִן הָעֲרָלִים, מוֹתֵר בְּעֲרָלֵי יִשְׂרָאֵל, שאף ישראל אינו
 57 מהול אינו מכונה 'ערל', וְאִסוּר בְּמוּלֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, כיון שכל
 58 העובדי כוכבים מכונים 'ערלים', אף אותם שאלו את עצמם. אֶלְמָּא
 59 – מוכח ממשנה זו, דְאָף עַל גַּב דְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים מְהִילֵי – מהולים,
 60 בְּמֵאֵן דְלֵא מְהִילֵי דְמוּ – על שם נחשבים כערלים, ואם כן אף לדעת
 61 הסובר שהלימוד הוא מ'ההמול' יְמוּלֵי, אין עובד כוכבים מהול מכונה
 62 'מהול' לענין זה שיוכל למול ישראלים.
 63 מביאה הגמרא נפקא מינה אחרת: אֶלְמָּא, אִיכָּא בִּינְיָהּ – יש חילוק
 64 אחר ביניהם, והיינו בִּישְׂרָאֵל שְׁמִיתוּ אֲחֵיו מִחֻמַּת מִילָה, ולכן לא
 65 מְלוּוָהוּ, שהרי אסור למולו מחשש פיקוח נפש, שמא ימות גם הוא.
 66 לְמֵאֵן דְאָמַר שלומדים זאת מהפסוק וְאֶתָּה אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר,
 67 אִיכָּא – מותר לו למול, כיון שהוא מזרע אברהם, אף שבפועל אינו
 68 מהול, ולְמֵאֵן דְאָמַר שלומדים זאת מ'ההמול' יְמוּלֵי, לִיכָּא – אסור לו
 69 למול, שהרי אינו מהול בעצמו.
 70 דוחה הגמרא: וְכִי לְמֵאֵן דְאָמַר שלומדים זאת מ'ההמול' יְמוּלֵי לִיכָּא
 71 – אסור לישראל שאינו מהול למול אחרים, וְהִתְנַן במשנה (שב),
 72 האומר קוֹנֵם שֶׁאֵינִי נֶהְגָּה מִמוּלִים, אִסוּר בְּעֲרָלֵי יִשְׂרָאֵל, כיון שאף
 73 הם מכונים 'מולים', וְמוֹתֵר בְּמוּלֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, שאין הם בכלל
 74 'מולים', אֶלְמָּא, אָף עַל גַּב דְלֵא מְהִילֵי בְּמֵאֵן דְמְהִילֵי דְמוּ – אף
 75 ישראל שאינו מהול, נחשב כמהול.
 76 מביאה הגמרא נפקא מינה אחרת: אֶלְמָּא אִיכָּא בִּינְיָהּ – יש חילוק
 77 ביניהם בדין אֲשֶׁה, לְמֵאֵן דְאָמַר שלומדים זאת מהפסוק וְאֶתָּה אֵת
 78 בְּרִיתִי תִשְׁמֹר, לִיכָּא – אין אשה כשירה למול, כיון דְאֲשֶׁה לֹא פִת
 79 מִילָה הִיא – אינה בתורת חיוב מילה, ולְמֵאֵן דְאָמַר שלומדים כן
 80 מהפסוק 'המול' יְמוּלֵי, אִיכָּא – אשה כשירה למול, כיון דְאֲשֶׁה בְּמֵאֵן
 81 דְמְהִילָא דְמֵאֵן – אשה נחשבת כמהולה, כיון שאפילו ישראל ערל
 82 נחשב כ'מהול', וכל שכן אשה, שאף היא בקדושת ישראל.
 83 מקשה הגמרא: וְכִי אִיכָּא לְמֵאֵן דְאָמַר אֲשֶׁה לֹא – וכי יש מי שסובר
 84 שאשה אינה כשירה למול, וְהִתְבַּיֵּשׁ בתורה וְתַקַּח צַפְרָה צֶרַח וְתַכַּרְת
 85 אֶת עֲרַלְת בְּנָה' (שמות ד כה), ומהלשון וְתַקַּח צַפְרָה צֶרַח משמע שהיא
 86 עצמה נטלה את סכין המילה. מתרצת הגמרא: קְרִי בִיה' – יש לקרוא
 87 וְתַקַּח צַפְרָה צֶרַח, שאמרה לאדם אחר והוא נטל את הסכין.
 88 ממשיכה הגמרא ומקשה: וְהִתְבַּיֵּשׁ וְתַקַּח צַפְרָה, ומשמע שהיא עצמה
 89 כרתה את הערלה. מתרצת הגמרא: קְרִי בִיה' וְתַכַּרְת, שהרי נכתבה
 90 תיבה זו בכתבי חסר, ללא וי"ו, והיינו דְאָמַרְהָ לְאִינִישׁ אֶחְרִינָא וְעֵבֵד
 91 – שאמרה לאדם אחר לעשות כן, והוא נטל את בנה.
 92 תירץ נוסף: וְאִיכָּעִית אִיכָּא, ואם תרצה בתרץ, דְאֵתִי אִיהִי
 93 וְאֵתְחַלָּה וְאֵתָּה מִשָּׁה וְאֶמְרָה – שבאה ציפורה והתחילה את
 94 המילה, ובא משה וסיים, והוא עשה את עיקר המילה.

משנה

50 משנתינו עוסקת באיסור רפואה ותספורת על ידי גוים: מִתְרַפְּאִין
 51 מִגֵּוֹ – מותר להתרפאות על ידי גוים רִיפּוּי מִזְּמִן, אֲכַל לֹא מִתְרַפְּאִים
 52 על ידם רִיפּוּי נְפִשׁוֹת. וְאִין מִסְתַּפְּרִין מִגֵּוֹ כְּכֹל מְקוּם וְאִפִּילוּ בְּצִידֵי
 53 רְשׁוֹת הַרְבִּים, שמא יתוון הגוי את צואר ישראל בתער שבידו,
 54 דְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְהִתְקַמֵּר אֲוִמְרִים, בְּרִישׁוֹת הַרְבִּים שֶׁבֵּי אִדָּם
 55 מְצוּיִים שֶׁם, מוֹתֵר לְהַסְתִּיר עַל יָדָם, כיון שמתירא הגוי מהאנשים
 56 הנמצאים שם, אֲכַל לֹא בִּינֵי לְבִינֵי – במקום שאין מצויים הם אנשים
 57 כל כך, ואפילו שלא ביחוד ממש, כיון שיש לחשוש שיהרגוהו הגוי.

גמרא

50 הגמרא מבארת את החילוק בין ריפוי ממון לריפוי נפשות שהוכר
 51 במשנה. מבררת הגמרא: מֵאִי רִיפּוּי מְמוֹן שְׁהוּכַר בְּמִשְׁנֵה שְׁמוּתָא
 52 הַמֶּשֶׁךְ בְּעֵמּוּד קַמַּח

1 בְּרִזְפָּא מוּמְקָה, ובדאי לא ירע את אומנותו לעשותו כרות שופכה,
 2 שלא יצא עליו שם רע. מוכיחה זאת הגמרא: דְבִי אֵתָּה רַב דִּימֵי –
 3 שהרי כשבא רב דימי מארץ ישראל, אָמַר בשם רַבִּי יוֹחָנָן דִּין זֶה, אִם
 4 הָיָה הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים מוּמְקָה לְרַבִּים – מומחה מפורסם, מוֹתֵר לְהַנִּיחַ
 5 לו למול את ישראל.
 6 הגמרא ממשיכה ומקשה על הברייתא השניה: וְכִי קָבַר רַבִּי יוֹחָנָן
 7 בְּוֵתֵי שְׁפִיר דְמֵי – שכותי רשאי למול את ישראל, וְהִתְנִינָא
 8 בְּבִרְיֵיתָא, יִשְׂרָאֵל מִלְּאֵת הַבּוֹתֵי, ואילו בּוֹתֵי לֹא יְמוּל יִשְׂרָאֵל,
 9 מִפְּנֵי שְׁמֵל לְשֵׁם הָרַב גְּדוּרִים, שם נמצאת דמות יונה שהם עובדי לה,
 10 דְבָרֵי רַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לֹא רַבִּי יוֹסִי, וְכִי הִיכֵן מְצִינֵי מִילָה מִן
 11 הַתּוֹרָה שְׁצִרְכִּיהָ לְהִיּוֹת לְשִׁמָּה – לשם מצות מילה, אֶלְמָּא הַכּוֹתֵי מִלְּ
 12 וְהוֹלְךָ, ומתקיימת בכך המצוה, עַד שְׁתַּצַּא נְשָׁמְתוּ – קלל רבי יוסי
 13 את הכותי שתצא נשמתו, על שמו לשם הר גריזים.
 14 הגמרא חוזרת לתירוץ הראשון, שיש להפוך את השיטות בברייתא:
 15 אֶלְמָּא לְעוֹלָם אִיפּוּה, בְּדִאֲפִינֵי מְעִיקְרָא – באמת יש להפוך את
 16 השיטות בברייתא. כמו שהפכנום בתחילה, שרבי מאיר הוא האומר
 17 שימול הכותי ולא העובד כוכבים, ורבי יהודה אומר שימול העובד
 18 כוכבים, ועתה אין קושיא על דברי רבי מאיר, שהרי בשתי הברייתות
 19 אמר שאין מניחים את העובד כוכבים למול, וְדָקָא קִשְׁיָא דְרַבִּי
 20 יוֹחָנָן אֲדָרְבֵי יוֹחָנָן – ומה שהיה קשה לנו מדברי רבי יהודה
 21 בברייתא זו, האומר שימול העובד כוכבים, על דברי רבי יהודה
 22 בברייתא האחרת שאומר שעובד כוכבים אינו כשר למילה, אין זו
 23 קושיא, כיון דְהִיא – הברייתא האומרת שלדעת רבי יהודה מילת
 24 עובד כוכבים פסולה, אין הכוונה לרבי יהודה המוזכר בברייתא
 25 הראשונה, שחולק על רבי מאיר, אלא ברייתא זו בשיטתו דְרַבִּי
 26 יוֹחָנָן הַנְּשִׂיא הִיא, שהוא סובר שעובד כוכבים פסול למילה.
 27 ומוכיחה זאת הגמרא, וְהִתְנִינָא בְּבִרְיֵיתָא, רַבִּי יוֹחָנָן הַנְּשִׂיא אֲוִמְר,
 28 מִנֵּין לְמִילָה בְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שְׁהִיא פְסוּלָה, תְּלָמוּד לֹמַר וְאֶתָּה
 29 אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר' (בראשית יז ט).
 30 הגמרא מבררת את טעם התנאים בענין מילה בכותי: אָמַר רַב
 31 חֲסֵדָא, מֵאִי מְעַמָּא – מה הוא טעמו דְרַבִּי יוֹחָנָן, הפוסל את מילת
 32 הכותי, דְבִתְבִיב יִגְבִּי גַר צַדֵּק וְכִי אָתָּה גַר וְעֵשָׂה פֶסַח לְה' הַמּוּל
 33 לו כָּל זָכָר' (שמות יב מד), ויש לדרוש את המילים 'לְה' הַמּוּל', שצריך
 34 למול לשם ה', ואילו הכותים מלים לשם הר גריזים. ואילו רַבִּי יוֹסִי
 35 סובר שיש לדרוש את הפסוק 'הַמּוּל יְמוּל' (בראשית יז יג) שהוא לשון
 36 ריבוי, שבא לומר שכל מילה כשירה, ואפילו מילה שלא לשם ה'.
 37 מקשה הגמרא: וְאִדָּךְ – ורבי יוסי, כיצד הוא סובר שמילת כותי
 38 כשירה, וְהִתְבַּיֵּשׁ וְתַקַּח צַפְרָה, ומשמע שצריכה המילה להיות לשם
 39 ה'. מתרצת הגמרא: הֵהוּא – לשון 'לְה' שבפסוק זה, בְּפִסְחָא בְּתִיב –
 40 נאמרה על קרבן פסח המוזכר בתחילת הפסוק, שנאמר וְעֵשָׂה פֶסַח
 41 לְה', שתהא עשיית הפסח לשם ה'.
 42 ממשיכה הגמרא ומקשה: וְאִדָּךְ נְמוּ – ואף לרבי יהודה הִתְבַּיֵּשׁ
 43 'הַמּוּל יְמוּל' שהוא לשון ריבוי, ומה הוא דורש מפסוק זה. מתרצת
 44 הגמרא: דְבָרָה תּוֹרָה בְּלִשׁוֹן גְּנֵי אָדָם, שדרכם לכפול את לשונם,
 45 ולא בא הפסוק לרבות כותי.
 46 הגמרא מביאה מימרא בענין מילה על ידי עובד כוכבים: אֵיתְמַר,
 47 מִנֵּין לְמִילָה שְׁנַעֲשִׂית פִּיד עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁהִיא פְסוּלָה, דְרוּ בְּר
 48 פְּפָא מִשְׁמִייה וְ-מִשְׁמוֹן דְרַב אָמַר, מִכָּן שְׁאִמְרָה הַקְּבִ"ה לְאִבְרָהָם
 49 אֲבִינוּ (בראשית יז ט) וְאֶתָּה אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֶתָּה וְרַעַךְ אֶחְרִיד
 50 לְדַרְחָם, ויש ללמוד מהפסוק שרק זרעו של אברהם כשר למול, ולא
 51 עובדי כוכבים. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, יש ללמוד זאת מהפסוק 'הַמּוּל יְמוּל'
 52 (בראשית יז ט), ויש לקרוא זאת כאילו נאמר 'הַמּוּל יְמוּל', שרק מי
 53 שמהול בעצמו יכול למול לאחרים, ועובד כוכבים שאינו מהול, אינו
 54 יכול למול ישראלים.
 55 שואלת הגמרא: מֵאִי בִּינְיָהּ – מה החילוק להלכה בין שני
 56 הלימודים הללו. משיבה הגמרא: עֲרָבֵי מְהוּל, וְגִבְנוּנֵי מְהוּל, אִיכָּא
 57 בִּינְיָהּ – החילוק ביניהם הוא באופן שהמוהל הוא עובד כוכבים
 58 מאומות שנהוגים למול את עצמם, מֵאֵן דְאָמַר – לרבי יוחנן
 59 שהלימוד הוא מהפסוק 'הַמּוּל יְמוּל', אִיכָּא – מותר לו למול, כיון

יְהוָה וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם: ז' יח מִי־אֵל כְּמוֹד נִשְׂא עֹזן וְעֵבֶר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נַחֲלָתוֹ
 לֹא־הֶחְזִיק לְעַד אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יט יָשׁוּב וְיִרְחַמְנוּ וּיְכַפֵּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתִשְׁלַח בְּמַצְלוֹת יָם
 כָּל־חַטָּאתָם: כ' תִּתֵּן אֲמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִימי קָדָם:

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵל
 הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שְׂכַל דְּבָרָיו אֲמֶת וְצַדִּיק: נְאֻמָּן, אַתָּה
 הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזֹר לֹא יֵשׁוּב רִיקָם, כִּי אֵל
 מֶלֶךְ נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל דְּבָרָיו:
 רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבֵת נַפֶּשׁ תּוֹשִׁיעַ וְתִשְׁמַח בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.
 בְּרוּךְ אַתָּה יי. מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָהּ:

שְׂמַחְנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיֵהוּ הַנְּבִיא עֲבָדְךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֲךָ, בְּמַהֲרָה
 יָבוֹא וְיַגִּיל לַבְּנוֹ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זֶר, וְלֹא יִנְחָלוּ עוֹד אַחֲרָיִם אֶת
 כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שְׂלֵא יִכְבֶּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ אַתָּה יי,
 מִגֵּן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתָּת לָנוּ יי
 אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָאֲרָת. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
 מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֹךְ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ
 אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

המשך ביאור נמש' עבודה זרה ליום שישי עמ' א

17 להתרפאות על ידי גוים בחולי שאין בו סכנת נפשות.
 18 אֵלָּא מְבִאֵר הַגְּמָרָא בְּאוֹפֵן שׁוֹנֵה אֶת כּוּוֹנֵת הַמִּשְׁנָה: רִיפּוּי מְמוֹן
 19 הַמּוֹתֵר, הוּא רִיפּוּי שֶׁל בְּהֵמָתוֹ, וְאֵילוּ רִיפּוּי נְפִשׁוֹת הַאֲסוּר הוּא רִיפּוּי
 20 בְּגוֹפִיָּה, וְאֵפִילוּ דַבְּרֵי שְׂאִין בּוֹ סַכְנָה, וְהֵינּוּ דְאָמְרֵי רַב יְהוּדָה, אֵפִילוּ
 21 רִיבְדָא דְכּוּסִילְתָא – אֵפִילוּ רְפוּאָה לְצוֹרֵךְ הָעֵבֶרֶת כַּאֲב בְּכַתְפִים
 22 הַבָּא מִחֻמַּת הַקּוֹת דָּם, שְׂאִין לְחֹשׁוֹשׁ שַׁעַל יְדֵי רְפוּאָה זוּ יִהְרָגוּהוּ הַגּוֹי,
 23 לֹא מִתְּסִינָן מִיַּיְהוּ, כִּיּוֹן שְׁהוּא רִיפּוּי בְּגוֹפּוֹ וְיֵשׁ לְחֹשׁוֹשׁ שְׂיֻק אֶת
 24 הַיִּשְׂרָאֵל.
 25 הַגְּמָרָא מְבִיאָה אוֹפֵן שְׁמוֹתֵי הַתְּרַפּוּאוֹת עַל יְדֵי גוֹיִם: אָמַר רַב חֲסֵדָא
 26 אָמַר מַר עוֹקְבָא, מַה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמִים שְׂאֵסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַתְּרַפּוּאוֹת
 27 עַל יְדֵי גוֹי, הוּא בְּאוֹפֵן שְׁהַגּוּי עוֹשֶׂה אֶת הַרְּפוּאָה לְיִשְׂרָאֵל, אֵכָּל אִם
 28 הַיִּשְׂרָאֵל רַק שְׂאֵל אֶת הַגּוֹי מִה רְפוּאָתוֹ, וְאָמַר לוֹ הַרְּפוּאָה, כִּסּ פְּלוּנִי
 29 יִפָּה לוֹ לְחוּלָה, אוֹ שְׂאֵמְרוּ לוֹ כִּסּ פְּלוּנִי רַע לוֹ לְחוּלָה, מוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל
 30 לְשֹׁמְעוֹ לוֹ וְלַעֲשׂוֹת עַל פּוֹי, כִּיּוֹן שְׁמַחְמַת שְׂלֵא בִיקֵשׁ לְהַתְּרַפּוּאוֹת עַל
 31 יְדוֹ אֵלָּא רַק שְׂאֵלוֹ מַה לַעֲשׂוֹת לְרַפּוּאוֹת,

1 להתרפאות על ידי גוים, ומאי ריפוי נפשות שהוזכר במשנה שאסור
 2 להתרפאות על ידם. אילימא, שריפוי ממון המותר הוא פאופן
 3 שמשלם לגוי שקבר על הרפואה, ואילו ריפוי נפשות האסור הוא
 4 כשהגוי עושה פהנים ואינו מקבל שכר, אם כן, מדוע נאמר דין זה
 5 בלשון 'מתרפאין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות', ליתני – היה
 6 לתנא לשנות, 'מתרפאין מהן בשקבר אבל לא פהנים', וזהו החילוק
 7 בין הריפוי המותר לריפוי האסור, וזהו הלשון שנאמר בכל מקום.
 8 אלא על כרחך כך יש לבאר את לשון חשש שיוכל לבוא ממנו לידי
 9 הוא בדבר שאין בו סכנה – חולי שאין חשש שיוכל לבוא ממנו לידי
 10 סכנה, אלא רק חשש ממון שעל ידי עשיית הרפואה יוכל הגוי
 11 להוסיף לכאבו ויגרום לו להרבות בהוצאת הממון לצורך רפואת
 12 הכאב, ואילו ריפוי נפשות האסור, הוא בדבר שיש בו חשש סכנה.
 13 דוחה הגמרא: איך ניתן לבאר כן, והאמר רב יהודה, אפילו ריבדא
 14 דכוסילתא – אפילו כאב בכתפים הבא מחמת הקות דם על ידי אומן
 15 ישראלי, לא מתסינן מינייהו, – אין להתרפאות על ידי גוים אף פי
 16 שהוא כאב שאין בו סכנה, ומוכח מדבריו שאין לפרש שהותר

עבודה זרה דף כז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קכה

55 ידי מי שיש בו מינות ו-אפיקורסותו דמשבא - שדרכה לפתות
 56 ולמשוך את הלב לעבודה זרה, ויש לחשוש דאתי למימשך בתרייהו
 57 - שיבוא המתרפא על ידו להימשך אחר האפיקורסות.
 58 הגמרא חוזרת לדון בדברי הברייתא: אמר מר, שרבי ישמעאל לא
 59 התיר לבן דמא לקבל את הרפואה מרופא האפיקורס, וקרא עליו
 60 'אשריך בן דמא וכו' ולא עבדת על דברי חביריך שהיו אומרים
 61 ופורץ גדר ישכנו נחש'. מקשה הגמרא: מדוע לא הסכים רבי
 62 ישמעאל שכן דמא יתרפא על ידי האפיקורס, והרי איהו נמי חויא
 63 מרקיח - אף בן דמא שלא עבר על דברי חכמים ננשך על ידי נחש
 64 והיה יכול להתרפאות ולהנצל ממיתה, ואם כן, לא היה לרבי
 65 ישמעאל לחשוש לנשיכה שמחמת מה שיעבור על דברי חכמים
 66 שהרי יוכל לחזור ולהתרפאות ממנה כפי שהתרפא מהנשיכה
 67 הראשונה. מיישבת הגמרא: רבי ישמעאל חש משום דחויא דרפגין
 68 - נשיכת נחש הבאה מחמת שעבר על דברי חכמים, היא נשיכה
 69 דלית ליה אסותא כלל - שלא ניתן לרפאותה לעולם והנשך באופן
 70 זה מת מחמת הנשיכה. וכיון שאם בן דמא היה מתרפא מהנשיכה
 71 הראשונה באיסור הוא היה חוזר וננשך בנשיכה שאין לה רפואה
 72 ככל פורץ גדר והיה מת מנשיכה זו, והעדיף רבי ישמעאל שלא
 73 יתרפא בן דמא וימות זכאי בלי שפרץ גדר, מאשר שיתרפא בפריצת
 74 גדר וימות.
 75 הגמרא חוזרת לבאר כיצד רצה בן דמא להוכיח שמותר לו
 76 להתרפאות על ידי רופא אפיקורס, ובמה חלק עליו רבי ישמעאל.
 77 שואלת הגמרא: ומאי הנה ליה למימר - מאיזה פסוק רצה בן דמא
 78 להוכיח שמותר לו להתרפאות על ידי האפיקורס. משיבה הגמרא: בן
 79 דמא רצה להוכיח מהפסוק 'ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר
 80 יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (ויקרא יח ה)', שחיוב שמירת המצוות
 81 נאמר רק באופן שיחיה על ידם ולא באופן שימות בהם - על ידם,
 82 כלומר, אין חיוב על אדם למסור את נפשו על קיום המצוות. ומשום
 83 כך, באופן שיבוא לידי מיתה אם לא יתרפא על ידי האפיקורס מחמת
 84 דברי חכמים שחששו שימשך אחר האפיקורסות, אין חיוב לקיים את
 85 דבריהם.
 86 שואלת הגמרא: ורבי ישמעאל, וכי אינו סובר 'וחי בהם'. משיבה
 87 הגמרא: רבי ישמעאל סבר דהני מילי שיעבור ואל יהרג, הוא רק
 88 בציניא - בסתר, אבל בפרישויא - בגלוי ובפרסום, לא נאמר דין 'וחי
 89 בהם', כיון שמתפרסם הדבר שעבר על מצות ה' ולמידים ממנו לחלל
 90 בקדושת ה', אלא יהרג ולא יעבור, וכדתניא בברייתא, היה רבי
 91 ישמעאל אומר, מנין שאם אומרים לו לאדם עבד עבודת בוכבים
 92 ובזה תציל את עצמך ואל תהרג, שיעבדו כדבריהם ואל תהרג,
 93 תלמוד לומר, 'ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם
 94 האדם וחי בהם אני ה'', כלומר, חיוב שמירת החוקים והמשפטים
 95 הוא באופן שיחיה על ידם ולא באופן שימות בהם. וממשיכה
 96 הברייתא: יכול היית לפרש שאפילו אם אמרו לו שיעבור בפרישויא,
 97 יעבור ואל יהרג, תלמוד לומר (שם בב לב), 'ולא תחללו את שם קדשי
 98 ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו', והיינו, שיש איסור לחלל את שם ה'
 99 ולעבור במזיד על מצוותיו, וכן יש חיוב על האדם למסור עצמו
 100 למיתה כדי לקדש את שם ה' שלא לעבור על מצוותיו, וכגון באופן
 101 שהדבר נעשה ברבים. הרי שלרבי ישמעאל דין 'וחי בהם' לא נאמר
 102 בעבירה בפני רבים, ומשום כך לא התיר לבן דמא להתרפאות על ידי
 103 האפיקורס.
 104 הגמרא חוזרת לדון באופנים בהם אסור להתרפאות על ידי גוי: אמר
 105 רבה בר רב הנה אמר רבי יוחנן, כל מכה שיש בה סכנת נפשות
 106 ומחללין עליה את השבת, אין מתרפאין מהן, כיון שיכול לבוא
 107 לידי סכנה על ידי רפואה זו. ואיכא דאמרי, אמר רבה בר רב הנה
 108 אמר רבי יוחנן, כל

1 קבר הרופא הגוי, שאין הישראל סומך על דעתו, אלא רק שיוכל
 2 משאיל לו - שואלו מה דעתו ברפואה זו, וכי ייכי - וכשם דמשאיל
 3 לו הישראל לדעתו, כך משאיל אף לאיניש אחריןא - לאדם אחר
 4 לגבי הרפואה לחולי זה, ואם יורה לו לעשות דבר שמויק, אתא
 5 ההוא נכרא לאורועי נפשיה - בא אדם זה להזיק לעצמו, כלומר,
 6 הרופא הגוי יגרום שתפגם נאמנותו בעיני בני אדם, ומשום כך בודאי
 7 יאמר לו כפי האמת.
 8 הגמרא דנה באופן בו מותר להתרפאות על ידי גוי: אמר רבא אמר
 9 רבי יוחנן, ואמרי לה - ויש שאמרו ששמועה זו אמר רב חסדא
 10 אמר רבי יוחנן, חולי שאם לא ילך החולה אצל רופא להתרפאות,
 11 הרי הוא ספק חי ספק מת - בספק אם יחיה או ימות מחוליו, אין
 12 מתרפאין מהן, כיון שהגוי בודאי יהרגו, ומשום כך יש להניחו
 13 בחוליו ואולי יחיה בלי רפואה. אולם אם הוא חולי שאם לא ילך אצל
 14 רופא להתרפאות ודאי מת -ימות מחוליו, מתרפאין מהן אם אין
 15 ישראל אחר שיפאנו, כיון שאף בלי מעשי הרופא הוא עתיד למות
 16 בודאי, ועדיף שילך אצל הרופא ושכח לא יהרגוהו אלא ירפאנו,
 17 מאשר להניח לו למות בודאי מחוליו.
 18 מקשה הגמרא: וכי לודאי מת מותר להתרפאות על ידי גוי, האיכא
 19 חיי שעה - והרי יש את מעט הזמן שנותר לו לחיות עד שימות מחמת
 20 חוליו, ונמצא שבהליכתו לרופא גוי גורם שיהרגוהו מיד. מתרצת
 21 הגמרא: לחיי שעה לא חיישינן - אין חוששים לחיים המוגדרים בחיי
 22 שעה לאסור מזמנתן להתרפאות על ידי גוי, כיון שאפשר שהרופא
 23 הגוי ירפאהו ויוסיף זמן רב לחייו.
 24 ומוכיחה הגמרא כדבריה: ומנא תימרא - ומאיכן יש לך ללמוד שיש
 25 אופנים דלחיי שעה לא חיישינן, דכתבי לגבי ארבעת המצורעים
 26 שישבו מחוץ לעיר בזמן הרעב (מלכים ב' ז ט), 'אם אמרנו נבוא העיר,
 27 והרעב בעיר ומתנו שם, ואם ישבנו פה, ומתנו, ועתה לכו ונפלה אל
 28 מנהגה ארם, אם חיינו נחיה, ואם מיתנו ומתנו'. והיינו, שהעדיפו
 29 המצורעים ללכת למחנה ארם מחמת הספק שמא יחיו, מאשר
 30 להשאר במקומם או להכנס לעיר שיש שם בזה מיתה ודאית, ולא חששו
 31 לספק שמא ירואו. וקשה, והאיכא חיי שעה שנותר להם לחיות עד
 32 שימותו ברעב, ואילו במסירת עצמם ביד בני ארם יתכן שמקצרים
 33 את חייהם. ולא לאו - אלא ודאי יש להוכיח ממעשה זה, שלחיי
 34 שעה לא חיישינן אם יש באותו מעשה אפשרות הצלה לחיי עולם.
 35 הגמרא ממשיכה לדון בדין 'חיי שעה'. מקשה הגמרא: מיתבי, שנינו
 36 בברייתא לא ישא ויתן אדם עם המינין - לא יאריך אדם בדברים
 37 עם האפיקורסים, שמא ימשך אחריהם לעבודה זרה, ואין מתרפאין
 38 מהן אפילו לצורך חולה שלא נותר לו אלא חיי שעה. ומעשה ברבי
 39 אליעזר בן דמא בן אחוזת של רבי ישמעאל שהבישו נחש, וכן
 40 אפיקורס בשם יעקב איש כפר סכניא לרפאותו, ולא הניחו רבי
 41 ישמעאל לרופא לרפא את בן דמא. ואמר לו בן דמא לרבי ישמעאל
 42 דודו, רבי ישמעאל אחי, הנה לו לרופא וארפא ממנו, ואני אביא
 43 לך מקרא מן התורה להוכיח שהוא מותר לקבל ממנו רפואה. ולא
 44 הספיק בן דמא לגמור את הדבר ולהוכיח שמותר לו להתרפאות על
 45 ידי אפיקורס, עד שיצתה נשמתו בשעה שאמר 'מותר, ומת'. קרא
 46 עליו רבי ישמעאל, אשריך בן דמא שגופך מהור ויצתה נשמתך
 47 במהרה - מתוך אמירת מותר, שלא קיבלת את רפואת האפיקורס,
 48 ולא עבדת על דברי חביריך שהיו אומרים שהעובר על דבריהם
 49 נאמר עליו (קהלת י ח) 'ופורץ גדר ישכנו נחש' - העובר על סייג שעשו
 50 חכמים לדיני התורה, ישכנו נחש. ומבואר בברייתא, שאף בחולי של
 51 'דאי מת' אסור להתרפאות על ידי אפיקורס כשיש חשש לחיי שעה,
 52 ואם כן, גם בגוי יש לאסור. מתרצת הגמרא: לעולם אין חוששים לחיי
 53 שעה ומותר להתרפאות על ידי גוי למנוע מיתה ודאית, אולם
 54 על ידי רופא אפיקורס אסור להתרפאות כלל, שכן שאני רפואה על